

Benim Adım Kırmızı algısı

Erkan Irmak'ın yayına hazırladığı çalışma, *Benim Adım Kırmızı* ve Pamuk'un öteki kitapları ekseninde edebiyat eleştirisine yöneliyor.

DENİZ YILMAZ

Nobel Edebiyat Ödülü'nün bu yıl, Srebrenica soykırımını reddeden açıklamalarıyla gündeme gelen Peter Handke'ye verilmesiyle başlayan tartışmaların rüzgârı, Türkiye'ye Orhan Pamuk'un bu ödülü hak edip etmediği şeklindeki tartışmalar ve sonrasında Pamuk'un yazarlığıyla ilgili kerte-riz noktasının çok yanlış bir yerden alındığı satışmalar biçiminde yansıdı. Bu toz duman içinde bir kitap yayımlandı: *Benim Adım Kırmızı Üzerine Yazılar*.

Öncelikle belirtmek gerekir ki *Benim Adım Kırmızı Üzerine Yazılar*'da okuduklarımız, "Pamuk'a armağan" değil; her biri, hem kitabın hem de Pamuk'un edebi söyleminin irdelendiği, çözümlenip eleştirel bir gözle incelendiği metinler.

Erkan Irmak'ın düştüğü not, hazırladığı kitabın ve Pamuk'un, Türkiye ve dünya edebiyatı için önemini anlatmakla kalmıyor, aynı zamanda yazıların içeriğine dair ipuçları veriyor: "Hâlâ hayatta ve eser vermeyi sürdüren yazarlar için bu türden yayınların çok

nadir yapıldığını, hele tek bir roman için koca bir kitap derlenmesine bütün dünyada epey ender rastlandığını söyleyebiliriz. Konuyu bu açıdan ele aldığımızda da Orhan Pamuk'un, hem bizim edebiyatımız hem de dünya eleştiri sahnesi için hayli istisnai bir yere sahip olduğunu daha en başta belirtmek gerekir."

Irmak, kitabın çerçevesini çizer ve yazı toplarken *Benim Adım Kırmızı*'nın (ve Pamuk'un edebî bakış açısının) duygusal boyutunu ve genişliğini yakalama amacı güttüğünü söylüyor. Bu çaba sayesinde, kitaptaki yazılar farklı yaklaşımları okura yansıtmış. Dahası yazılar, "tarihten polisiyeye, toplumsal cinsiyetten psikanalize, İslam sanatından perspektife, Doğu-Batı ilişkisinden çeviribilime dek" pek çok konuya ve alana uzanıyor. Üstelik bu yazıların hiçbirisi, daha önce Türkiye'de yayımlanmamış ve Türkçeye çevrilmemiş.

ÇOK BOYUTLU İNCELEMELER

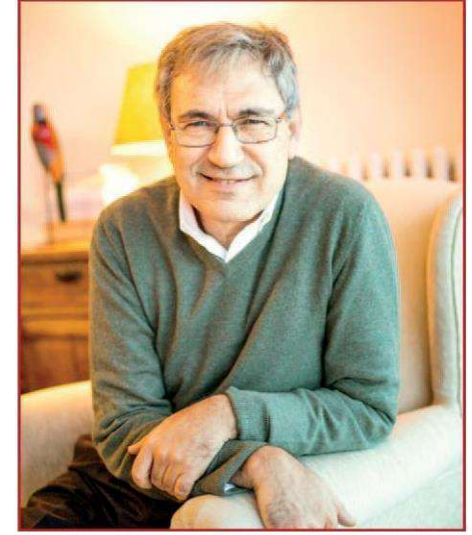
Yurt dışında yayımlanan yazılarında yabancı eleştirmenler, gerek Pamuk'un edebiyat anlayışına ve üslubuna gerek *Benim*

Adım Kırmızı'nın nasıl algılandığına yoğunlaşıyor. Hatta algının ötesine geçip Pamuk'a ve kitaba dair tepkileri gündeme getiriyorlar.

Türkiyeli yazarlar ise Osmanlı kültüründen psikolojiye, cinsiyet meselesinden tarih-ulus-miras bağlamındaki edebiyat eleştirisine, yakın tarihin yazarları ile Pamuk karşılaştırmasından görme-algılama-zaman gibi temaların iç içe geçmişliği-ne ilişkin kalem oynatıyor. Tabii bu noktada resim-söz ve tahkiye-tasvir bağlantısı ya da ilişkisi de devreye giriyor.

Benim Adım Kırmızı'nın görsel tarafını, başka bir dile çevrilişle ilgili zorlukları ve bunun nasıl algılandığını tartışan yazarlar da var kitapta. Hâl böyle olunca söz çokkültürlülük, kültürlerarasılık ve kültürlerüstünlük gibi kavramlara da geliyor. Oradan da bellek, yerel-küresel-evrensel gerilimi, diyalektik, postmodernizm ve tarihsellik tartışmalarına ulaşan yazarlar, ortaklıklara ve ayrılıklara (ayrı düşmüş ya da düşürülmüşlüklere) ilişkin *Benim Adım Kırmızı* üzerinden okumalar gerçekleştiriyor.

Yazılardaki tartışmalara dikkat kesildiğimizde, çözümlenelerin tarih, felsefe, psikoloji, psikanaliz, sosyoloji, edebiyat ve kültür ekseninde ilerlediğini fark ediyoruz.

1998'de yayımlanan *Benim Adım Kırmızı*'yı yeniden hatırlatıp eleştiri ve incelemeleriyle romanla ilgili bakış açılarını genişleten yazarların metinlerinin yer aldığı çalışma, Pamuk'un yazarlığının hem Türkiye'de hem de yurt dışında hangi pencerelerden bakılarak değerlendirildiğini ortaya koyuyor.

Kısacası *Benim Adım Kırmızı Üzerine Yazılar*'da yer alan isimler, romanı ve Pamuk'un edebi söylemini, kendi bakış açıları ve uzmanlıklarıyla yorumlarken yazarm ve romanının, Türkiye ve dünya edebiyatındaki konumunu gözler önüne seriyor. ■

Benim Adım Kırmızı Üzerine Yazılar / Yayına Hazırlayan: Erkan Irmak / Yapı Kredi Yayınları / 432 s. / 2019.